

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 9 jan. 1950

*'s Middags te 2 uur aangevangen, Plein 2b.

Aanwezig: De Minister-President, Voorzitter, en de Ministers Van den Brink, Götzen, Joekes, Liefstinck, Van Maarseveen, Mansholt, Rutten, Van Schaik, Schokking, Spitzen, Stikker, Teulings, In 't Veld en Wyers.

Secretariaat Ministerraad: Dr. M.J. Prinsen, Secretaris en Drs. J. Middelburg, Adjunct-Secretaris.

- - -

3. Uniezaken

a. *Gesprek met de heer Hamelink*

De *Minister-President*, die in het ziekenhuis Bronovo moest wezen, heeft tegelijkertijd een bezoek gebracht aan de heer Hamelink. Deze deelde mede, dat uit zijn vervanging niet moet worden geconcludeerd, dat Nederlanders worden geweerd; hij had zelf ontslag genomen. Voorts deelde hij mede, dat de Regering van de RIS op voorstel van Hatta als eerste besluit de regeling inzake de samenwerking met de KLM had aanvaard. Met betrekking tot Anak Agung vertelde de heer Hamelink, dat deze nog steeds Nederland goed gezind is en ook met betrekking tot Nieuw-Guinea voordelen zag in het betrekken van de Nederlanders bij het bestuur (o.a. tot wering van Japanse immigratie).

b. *Reis van Minister Van Maarseveen naar Indonesië*

Minister *Van Maarseveen* is voornemens voor de Unie een goodwillreis naar Indonesië te maken. Spreker zal bij zijn verblijf in Indonesië met betrekking tot de kwestie Nieuw-Guinea het standpunt innemen, dat het onjuist moet worden geacht wanneer Nederland en Indonesië in deze kwestie zich tegenover elkaar stellen; men zal zich juist naast elkaar moeten stellen, meer in Unieverband en tegenover de aanspraken van anderen. In verband hiermede zal men ook voorlopig niet over de oplossing van deze kwestie moeten spreken. Voorts acht spreker het een eis van praktische politiek, dat de President van de VSI, Sukarno, een bezoek aan Nederland zal brengen. De *Minister-President* is van oordeel, dat zakelijk veel voor het laatste voorstel pleit, doch acht het uit een politiek-psychologisch oogpunt voor Nederland in de eerstkomende maanden zeer moeilijk. Minister *Stikker* sluit zich hierbij aan. Minister *Van Maarseveen* merkt op, dat Pringgodigdo reeds tijdens de RTC heeft gezegd, dat Sukarno gaarne naar Nederland zal komen. Minister *Liefstinck* merkt op, dat Sukarno thans Staatshoofd is van de Uniepartner. Spreker ondersteunt het voorstel om Sukarno voor een bezoek uit te nodigen. Minister *Van Schaik* ziet ook wel politieke bezwaren tegen een dergelijke uitnodiging. Minister *Van den Brink* acht het wenselijk, dat Sukarno eerst naar Nederland zal komen, voordat hij andere landen een bezoek brengt. Minister *Stikker* verwacht, dat Sukarno zijn eerste bezoek als Staatshoofd aan India zal brengen. De *Minister-President* stelt voor in beginsel te besluiten, dat Sukarno voor een bezoek aan Nederland zal worden uitgenodigd. Minister *Stikker* acht het wenselijk omtrent deze kwestie nog eerst nader overleg te plegen. De *Minister-President* stelt voor in de vergadering van de RAVI op donderdag een besluit te nemen. Aldus wordt besloten.

c. *Uitzending delegaties naar Indonesië*

Minister *Schokking* acht het wenselijk, dat een missie van industriëlen naar Indonesië zal worden gezonden en ook een delegatie van parlementsleden. Minister *Van Maarseveen* zal voostellen, dat een delegatie van Nederlandse parlementsleden naar Indonesië komt om kennis te maken met Indonesische parlementsleden. De *Minister-President* vraagt zich af of dit niet kan wachten totdat de bespreking ingevolge het Uniestatuut plaats heeft. Minister *Götzen* merkt met betrekking tot de

industriëlen op, dat deze reeds over voldoende contacten beschikken. De *Raad* acht de uitzending van een missie van industriëlen niet noodzakelijk.

d. *Eerste conferentie van Unieministers*

Minister *Van Maarseveen* merkt op, dat in Maart de eerste bespreking van de Unieministers zal plaats vinden; spreker acht deze conferentie noodzakelijk om kwesties, die op de RTC besproken zijn, af te handelen. De *Minister-President* is van oordeel, dat Nederland niet zal moeten ingaan tegen een wens van Indonesische zijde om de eerste conferentie van Unieministers in Indonesië te houden. De *Raad* verklaart zich hiermede accoord.

e. *Activiteit van de gewezen kapitein Westerling*

De *Minister-President* doet mededeling omtrent de illegale militaire activiteit van de gewezen kapitein van het KNIL Westerling. Overwogen wordt de Nederlandse officier, die bij de overhandiging van een ultimatum aan de TNI in Pasundan bemiddeling heeft verleend, in arrest te stellen en naar Nederland terug te zenden. Voorts bestaat de gedachte om Westerling als reserve-officier te mobiliseren en terug te roepen. Spreker wijst er op, dat bij deze actie verschillende stromingen samenkomen; in het geding is nl. de positie van de Wali Negara van Pasundan; de Darul Islam ziet grotere mogelijkheden om een kleine staat (West-Java) tot Islamstaat te maken dan geheel Indonesië en tenslotte tracht Westerling met behulp van bepaalde militairen uit het KNIL en misschien ook met steun van Indonesiërs, hier invloed te behouden. Minister *Lieftinck* herinnert er aan, dat hij reeds eerder heeft aangedrongen op een inventarisatie van de wapens van de KL en het KNIL. Spreker dringt hier nogmaals op aan en stelt voor de militaire commandanten persoonlijk aansprakelijk te stellen voor het bewaren van deze wapens. Minister *Götzen* merkt op, dat Dr. Hirschfeld heeft medegedeeld, dat er een nauwkeurige wapeninventarisatie heeft plaats gehad. Spreker deelt voorts mede, dat de betrokken verbindingsofficier de Militaire Willemsorde heeft ontvangen wegens zijn optreden in Mei 1940 in Nederland. In verband met de relatieve zwakte van de TNI in het betrokken gebied schijnt het voor de RIS niet zo eenvoudig om Westerling te arresteren.

De *Minister-President* heeft tijdens de vergadering bericht ontvangen, dat deze zaak gecompliceerder is wegens een wapenaankoop, waartoe destijds is besloten tijdens de ambtsperiode van Dr. Beel als HVK, teneinde de Chinezen tot grotere zelfverdediging in staat te stellen. Spreker stelt voor aan de HC te antwoorden, dat het Kabinet er toe neigt de onderhavige kwestie openlijk met de Regering van de RIS te bespreken, doch eerst aan Dr. Beel advies zal vragen. Aldus wordt besloten.

f. *Circulatie van telegrammen van de HC*

Minister *Van Maarseveen* stelt naar aanleiding van de abusievelijke stopzetting van het rondzenden van de telegrammen de vraag of alle Ministers, dan wel alleen de Ministers, leden van de RAVI, afschrift van de telegrammen uit Indonesië moeten ontvangen. De *Minister-President* zou het wenselijk achten, als iemand een selectie zou toepassen; indien dit niet mogelijk is, stelt spreker voor voorlopig de telegrammen aan alle Ministers te zenden teneinde op een later tijdstip een regeling te kunnen treffen. Aldus wordt besloten.

g. *Opheffing weekoverzicht* (Brief van de Minister voor Uniezaken en Overzeese Gebiedsdelen a.i. d.d. 5 Januari 1950.)

- - -

h. *Verlening van militaire bijstand*

Op voorstel van Minister *Schokking* besluit de *Raad* ter aanvulling van een telegram terzake aan de HC te berichten, dat bij het verlenen van militaire bijstand aan de RIS bij voorkeur niet van de KL, doch in de eerste plaats van het KNIL zal moeten worden gebruik gemaakt.

i. *Besluit inzake circulatie van het Origeld*

Minister *Lieftinck* vestigt er de aandacht op, dat de Minister van Financiën van de RIS een besluit heeft genomen inzake het Origeld zonder dat overleg met de Nederlandse autoriteiten is gepleegd, zoals op de RTC is overeengekomen. Spreker stelt de vraag of de Raad accoord gaat met het advies van de HC om aan deze kwestie geen nadere aandacht te schenken. Minister *Götzen* merkt op, dat ook Nederland wordt getroffen door een besluit om de hoeveelheid geld in circulatie te vermeerderen met het Origeld. Spreker heeft evenwel nog niet het aanvullende telegram van de HC ontvangen. De *Minister-President* is van oordeel, dat deze kwestie beter in de RAVI besproken zal kunnen worden; spreker stelt voor, dat men de HC over deze kwestie met de Regering van de RIS laat spreken. Aldus wordt besloten.

j. *Samenstelling Uniehof*

Minister *Wyers* acht het wenselijk, dat Minister Van Maarseveen in Indonesië ook de samenstelling van het Uniehof zal bespreken. Volgens het oordeel van Supomo zouden van Indonesische zijde als leden van dit Hof in aanmerking komen een hoge rechterlijke ambtenaar, waarbij men denkt aan de President van het Hoog Gerechtshof Kusuma en voorts een hoogleraar en iemand uit het bestuursapparaat. Ook Supomo had de indruk, dat dit geen volledige betrekking zou zijn, aangezien dit anders zou betekenen, dat het met de Unie niet goed liep. Spreker heeft de indruk, dat de president van de Hoge Raad, Mr. Donner, niet afwijzend staat tegenover het denkbeeld om ook tot lid van het Uniehof te worden benoemd. Minister *Van Maarseveen* acht het wenselijk, dat het Uniehof zo weinig mogelijk geschillen zal moeten behandelen, doch dat men er naar moet streven, dat dit Hof op verzoek van beide partijen adviezen omtrent verschillende zich voordoende zaken uitbrengt. Spreker zou zowel Mr. Donner als de heer Kusuma uitstekende kandidaten voor het Uniehof vinden. Minister *Stikker* oppert de gedachte de voorzitter een grotere blijvende taak te geven. De *Minister-President* heeft er bezwaar tegen voor een functie, die niet voldoende taak geeft, iemand geheel vrij te maken.

k. *Overige punten*

1°. Minister *Rutten* stelt voor, dat Minister Van Maarseveen ook de vraag onder ogen zal zien of voortzetting van de opleiding van Indologische studenten van betekenis is. Minister *Joekes* deelt mede, dat hij een brief over deze aangelegenheid aan minister Van Maarseveen zal zenden.

2°. Op een vraag van Minister *Wyers* deelt Minister *Götzen* mede, dat de Regering van de RIS heeft besloten het contract met Fox te ontbinden.

3°. Minister *Stikker* dringt er op aan, dat de luchtvaartattaché uit Washington, De Winter, overleg pleegt met MUOR en Buitenlandse Zaken, voordat hij naar Indonesië vertrekt ter bespreking van een regeling voor het interinsulair verkeer.
